

Vlaams
Parlement

ingediend op **42** (2020-2021) – Nr. 2
5 februari 2021 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Freya Van den Bossche

over het jaarverslag

van het Kinderrechtencommissariaat

2019-2020

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Lorin Parys, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Piet De Bruyn, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Sihame El Kaouakibi;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

Documenten in het dossier:

42 (2020-2021) – Nr. 1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris.....	4
1.	Aantal meldingen	4
2.	Corona.....	4
3.	Welzijn: 350 meldingen	5
4.	Signalen over hulpverlening en gezin.....	5
5.	Wat deed het KRC?.....	5
6.	Coronabezoeken van de kinderrechtencommissaris	5
7.	Actuele stand van zaken	6
8.	Armoede en kwetsbare gezinnen.....	6
9.	Jeugdhulp	6
10.	Rechten in het gezin	7
11.	Meldingen naast corona	7
11.1.	Toegang tot de jeugdhulp.....	7
11.2.	Jeugdhulp: continuïteit.....	8
11.3.	Rechten in het gezin	9
II.	Vragen van de leden	9
1.	Vragen van Koen Daniëls	9
2.	Vragen van Hannes Anaf.....	9
3.	Vragen van Freya Van den Bossche	10
4.	Vragen van Lise Vandecasteele	10
5.	Vragen van Katrien Schryvers.....	11
6.	Vragen van Suzy Wouters	11
7.	Vragen van Lorin Parys	12
8.	Vragen van Stefaan Sintobin	13
III.	Antwoord van het Kinderrechtencommissariaat	13
	Gebruikte afkortingen.....	19
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding besprak op 20 januari 2021 het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2019-2020 met:

- Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris;
- Sofie Van Rumst, beleidsadviseur, Kinderrechtencommissariaat;
- Dominique Van Den Akker, adviseur Klachtenlijn, Kinderrechtencommissariaat.

De presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris

Caroline Vrijens zal het voornamelijk hebben over de coronacrisis, die een enorme druk legt op de kinderrechten. Omdat de crisis nog niet voorbij is, blijft de titel van het jaarverslag Laet kinderrechten nooit meer in lockdown gaan brandend actueel.

1. Aantal meldingen

In 2020 heeft het KRC 1128 klachten ontvangen, wat in de lijn ligt van de voorgaande jaren. De Klachtenlijn telt vijf medewerkers die elk een thema volgen. Het KRC informeert, adviseert (beknopt of gedetailleerd), onderzoekt en bemiddelt (bijvoorbeeld op school of in een jeugdhulpvoorziening). Het KRC vertaalt klachten naar beleid, en dat in de eerste plaats ten behoeve van het Vlaams Parlement. Een klachtenbehandelaar werkt steeds samen met een beleidsadviseur om tot beleidsadvies te komen over structurele knelpunten.

Het grootste aantal meldingen – 77 procent – komt van privépersonen. In 22 procent van de gevallen neemt een professional contact op. Eén procent van de meldingen komt van mensen die voor de overheid werken. De privépersonen komen in de eerste plaats uit de onmiddellijke context van kinderen of jongeren: ouders, pleegouders, andere familieleden, vrienden of kennissen. Tien procent zijn oudere minderjarigen. De professionals komen voornamelijk uit het beleidsdomein Onderwijs. Het zijn leerkrachten of CLB-medewerkers die dagelijks omgaan met kinderen en jongeren. Andere professionals zijn actief in jongerenwelzijn, gezondheidszorg of het brede welzijnsveld. Meldingen bereiken het KRC via de telefoon, per mail of op de website.

De meldingen over onderwijs vormen de grootste groep. Ze gaan over sancties (definitieve of tijdelijke schorsingen), over een school vinden en er geraken, en over geweld en pesten (tussen leerlingen maar ook door leerkrachten). In 2020 ging een groot deel van de onderwijsmeldingen over corona. Rechten in het gezin vormen het tweede thema. Die klachten gaan vaak over (hoog conflictueuze) echtscheidingen. Het derde thema is hulp aan minderjarigen: jeugdhulp en de brede fysieke en geestelijke gezondheidszorg. De overige thema's omvatten alle domeinen waarmee kinderen en jongeren te maken krijgen: media, vrije tijd, sport, justitie, politie, asiel en migratie.

2. Corona

De coronacrisis heeft de werking van het KRC – en van veel andere organisaties – volledig overhoop gehaald. Dat de eerste twee weken na de lockdown in maart 2020 de klachten stilvielen, was niet meer dan stilte voor de storm. Begin april 2020 zijn er heel wat meldingen binnengekomen over corona en het recht op onderwijs, het recht op contact tussen kinderen en jongeren, het recht op spel of het recht op jeugdhulpverlening. Het waren vaak (groot)ouders die contact opnamen,

maar ook professionals en – in de beginperiode – middenveldorganisaties en ngo's die werken met de meest precare doelgroepen zoals mensen in een migratiecontext of daklozen.

Het was snel duidelijk dat de richtlijnen streng waren en onvoldoende rekening hielden met de behoeften en rechten van kinderen en jongeren. Vanaf mei 2020 kwamen stilaan opnieuw gebruikelijke meldingen binnen.

3. Welzijn: 350 meldingen

Er waren 251 meldingen over hulp aan minderjarigen. Jeugdhulp vormt met 187 melding het grootste onderdeel. Er waren 306 meldingen over rechten in het gezin. Het grootste deel daarvan hield verband met scheidingen.

4. Signalen over hulpverlening en gezin

Ouders waren vooral bezorgd over de sluiting van de scholen en de druk op de gezinnen als gevolg daarvan. Andere items waren de quarantaines en het stopzetten van het bezoekerrecht. Professionals waren voornamelijk bezorgd over het stijgende aantal meldingen van intrafamiliaal geweld bij Awel, CLBch@t en 1712. Daarnaast waren er meldingen over de rechten en het welzijn van kinderen in voorzieningen. Professionals vroegen vaak in hoeverre de strenge richtlijnen priemerden op fundamentele rechten.

5. Wat deed het KRC?

In het begin van de coronacrisis was het zoeken. Het KRC is aan de slag blijven gaan met de meldingen en klachten, en heeft oplossingen gezocht wanneer mogelijk. Soms was dat evenwel onmogelijk vanwege de strenge richtlijnen. Vanaf het begin is ervoor gekozen signalen door te geven aan de bevoegde ministers en het Vlaams Parlement aan de hand van adviezen, zodat beslissingsnemers zo veel mogelijk rekening zouden houden met het kinderrechtenperspectief.

Het KRC nam deel aan de taskforce Kwetsbare Gezinnen. In mei 2020 heeft het KRC een grote coronabevraging opgezet samen met het Kenniscentrum Kinderrechten en de Kinderrechtencoalitie, waaraan 44.000 jongeren en kinderen hebben deelgenomen. Het gevoel bestond dat de richtlijnen onvoldoende rekening hielden met de noden van kinderen en jongeren. Ze kwamen te weinig aan bod. De richtlijnen hielden onvoldoende rekening met hun behoeften. Kinderen en jongeren hadden ten slotte weinig inspraak in de beslissingen. De massale reactie bewijst dat het nodig was om hen te horen. Uit de bevraging bleek overduidelijk dat de impact van crisis en richtlijnen op kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie groter was dan op andere.

6. Coronabezoeken van de kinderrechtencommissaris

Caroline Vrijens heeft in augustus en september 2020 een aantal asielcentra, jeugd- en welzijnsorganisaties en jeugdhulpvoorzieningen bezocht om zelf in gesprek te gaan met kinderen en jongeren over de voorbije periode. Wat ze daar vernam, stemde grotendeels overeen met de bevraging.

Schoolwerk volgen was niet evident. De precare situatie van heel wat gezinnen werd nog zichtbaarder omdat ze dringend hulp vandoen hadden. Jongeren in voorzieningen vonden het moeilijk dat ze niet buiten konden. Ze hadden een groot gevoel van onrechtvaardigheid wanneer ze merkten dat steden volliepen met mensen. Het opschorten van het bezoekerrecht woog zwaar op kinderen, jongeren, ouders en begeleiders. Kinderen en jongeren gaven aan dat ze goede begeleiders hadden. De begeleiders hebben de impact zo veel mogelijk proberen te

compenseren, en gaven zelf aan trots te zijn op de kinderen en jongeren. Het was tijdens de lockdown niet evident om te vitten over regels en om de schoolsluitingen op te vangen.

7. Actuele stand van zaken

Begin 2021 bevindt Vlaanderen zich opnieuw in een soort van lockdown die gezinnen isoleert en sociale contacten beperkt. Toen een viroloog tijdens de herfst van 2020 ervoor pleitte gezinnen opnieuw te isoleren, was Caroline Vrijens ongerust omdat inmiddels bekend was waartoe dat – zeker voor kinderen die met geweld te maken krijgen – kon leiden. Het is een goede zaak dat de scholen openblijven en dat er lessen zijn getrokken uit de eerste lockdown. Het KRC blijft bezorgd en waakzaam, en roept op om scholen maximaal open te houden. Recent heeft het KRC talrijke meldingen en onrustwekkende signalen ontvangen over de gevolgen van de crisis en de richtlijnen voor de +12-jarigen.

De jeugdhulp heeft eveneens lessen getrokken en regels aangepast. Het bezoekrecht wordt niet langer opgeschort.

8. Armoede en kwetsbare gezinnen

De coronacrisis heeft kinderarmoede ineens enorm zichtbaar gemaakt. Kinderen en jongeren verdwenen van de radar, wat allicht het meest zichtbaar was op de scholen. De Antwerpse basisscholen gaven in april 2020 aan dat ze met 30 percent van de kinderen geen contact meer hadden. Scholen wezen er eveneens op dat afstandsonderwijs voor kinderen in kwetsbare gezinnen niet evident was. Voor wie krap woont, was het niet evident om thuis les te volgen en huiswerk te maken. Sommige gezinnen misten het nodige materiaal of konden niet omgaan met de laptops die ze hadden kregen. Een jong meisje gaf aan dat ze de onlinelessen op het toilet moest volgen omdat er nergens anders plaats was. Veel kinderen en jongeren hebben geen eigen kamer.

De schoolstress lag hoger dan voor corona en steeg gradueel per leerjaar. De stress was hoger voor jongeren in een kwetsbare situatie. De beperkingen op buitenkomen zijn zwaarder voor wie geen tuin of terras heeft.

9. Jeugdhulp

Aan het begin van de lockdown is de hulpverlening uit voorzorg tijdelijk stilgevalen. Er is geprobeerd om onlinealternatieven te zoeken maar voor veel gezinnen kwam dat niet tegemoet aan hun behoeften. Een moeder met vier kinderen met een beperking meldde dat het stopzetten van de fysieke hulpverlening leidde tot overbelasting van haar gezin. Een jongen die in maart 2020 een gesprek vroeg met zijn consulent heeft daarop tot augustus 2020 moeten wachten. Voor kinderen, jongeren en gezinnen met een hulpvraag was dat heel moeilijk.

De voorzieningen hebben in het begin van de lockdown aan een hoog tempo beslist welke kinderen en jongeren naar huis konden omdat ze wisten dat het contact met de ouders stopgezet zou worden. Kinderen voor wie dat uitgesloten was, stonden voor een moeilijke periode: bezoek werd een belmoment, ouders en kinderen misten elkaar enzovoort. De opschorting van het bezoekrecht was vooral voor jonge kinderen en voor kinderen met een beperking zwaar.

Er werd quarantaine toegepast, wat het KRC bezorgd maakte. Die maatregel werd genomen om voorzieningen coronavrij te houden, maar was voor kinderen en jongeren met een beperking of in een crisis zwaar om te dragen. Inmiddels springen voorzieningen daar anders mee om.

De regels en richtlijnen waren ook voor de begeleiders zwaar. Positief is dat begeleiders geprobeerd hebben om de pijn wat te verzachten en dat voorzieningen veel geleerd hebben over onlinehulpverlening. Er kunnen absoluut lessen getrokken worden uit de coronaperiode.

Het KRC heeft een aantal aanbevelingen. Van opschorting van het bezoekrecht is inmiddels gelukkig geen sprake meer. Het agentschap Opgroeien en het VAPH moeten een evaluatie maken van de beslissing om jongeren naar huis te sturen. Er moet objectief geanalyseerd worden wat die beslissing teweeg heeft gebracht. Er moeten eveneens lessen getrokken worden uit de onlinehulpverlening en uit het stopzetten van de fysieke hulpverlening. Ten slotte is er het belang van het mentale welzijn. De leefgroep is tijdens de eerste lockdown lang niet als een bubbel beschouwd, waardoor mensen amper buiten konden komen. Ook dat is inmiddels bijgestuurd.

10. Rechten in het gezin

Een belangrijk punt zijn de gestegen oproepen over intrafamiliaal geweld, verwaarlozing, mishandeling of misbruik. Kinderen en jongeren meldden ook dat ze getuige waren van geweld thuis. Zowel CLB's, Awel, 1712 als Nu praat ik erover stellen een grote stijging vast. Dat kwam ook naar voren in de bevraging van het KRC. Een op tien jongeren gaf aan soms slachtoffer te zijn van geweld. De meerderheid gaf een stijging aan sedert de start van de coronacrisis. Het is ondertussen ook wetenschappelijk duidelijk dat de lockdown, financiële stress, schoolsluiting en het wegvallen van hulpverlening tot extra spanningen en gestegen geweld leidden.

Het KRC beveelt de overheid aan in te blijven zetten op bekendmaking en capaciteit van de eerstelijnsnoodhulpdiensten. Het belang van noodopvang op school kan niet genoeg benadrukt worden. De scholen moeten zo lang mogelijk worden opengehouden omdat kinderen en jongeren daar hulp kunnen vinden als het thuis niet meer lukt. De keuze voor de kindreflex is een terechte en een goede keuze. Geweldsituaties moeten immers altijd tijdig gedetecteerd worden, zodat kinderen, jongeren en gezinnen tijdig geholpen kunnen worden. Caroline Vrijens vestigt in dit verband de aandacht op het jarenlange pleidooi van het KRC voor een wet op geweldloze opvoeding. Hoewel er om de zoveel tijd aandacht voor is in de media, is die wet er nog niet. In veel Europese landen is die wet wel al ingevoerd.

Daarnaast raadt het KRC aan te onderzoeken of twee gezinnen samen één bubbel kunnen vormen. De druk op de gezinnen is op dit ogenblik niet weg. Er is grote bezorgdheid over het mentale welzijn van de +12-jarigen. Ook de Vlaamse Jeugdraad trekt aan de alarmbel. Het KRC krijgt veel bezorgde meldingen. Een Antwerps CLB meldt dat het de coronagerelateerde problemen, vaak gemeld door ouders en leerkrachten, niet meer kan bijhouden. Recent meldde een moeder dat haar 14-jarige dochter sinds het begin van de lockdown aan een eetstoornis lijdt. Ze is ervan overtuigd dat er een link is met het sociaal isolement als gevolg van corona. De wachtlijsten voor hulp bij eetstoornissen zijn van drie naar zes maanden verlengd. De bezorgdheid over wachtlijsten is groot. Zodra versoepelingen mogelijk zijn, moet er aandacht gaan naar kinderen, +12-jarigen en jongeren als kwetsbare doelgroep.

11. Meldingen naast corona

11.1. Toegang tot de jeugdhulp

Het KRC vraagt aandacht voor de wachtlijsten en het aanbodtekort. Ouders met een kind dat afglijdt naar een depressie zijn bezorgd omdat ze op een wachtlijst staan. Het KRC verwijst hen door naar TEJO of raadt aan contact op te nemen met de mutualiteit bij financiële problemen.

Op 5 februari 2021 organiseert het KRC een webinar over complexe problematieken. Het gaat om kinderen en jongeren met een problematiek op verschillende domeinen: verontrustende thuissituatie, psychiatrische stoornis en een beperking. Als gevolg van die combinatie zitten die jongeren vaak op de verkeerde plek of thuis op hulp te wachten omdat het aanbod niet bestaat. Het KRC wil suggesties formuleren omdat de zorgcontinuïteit voor die groep in het gedrang is. Op de webinar komen kinderen en jongeren aan het woord, maar ook hulpverleners en gezinnen.

Het KRC hamert al enkele jaren op trajectbegeleiding voor kinderen en jongeren. Al te vaak zitten zorg en regie van gezinnen over verschillende diensten verspreid. Centralisatie bij één persoon die ook als aanspreekpunt voor het gezin fungeert, is ontzettend belangrijk. Bij verontrusting is er vaak een consulent betrokken maar zonder dossier bij het OCJ is dat vaak niet het geval.

Caroline Vrijens herbevestigt het belang van een vertrouwenspersoon. Kinderen jonger dan 12 jaar hebben die vaak niet, ondanks inspanningen van het agentschap Opgroeien en het Departement WVG om die figuur bekend te maken. Op scharniermomenten moet er altijd gekeken worden of een vertrouwenspersoon nodig is. Vaak is er twijfel of die persoon te vinden is, maar de kinderrechtencommissaris is ervan overtuigd dat die er altijd is, bij voorkeur in de context van het kind en de jongere.

11.2. Jeugdhulp: continuïteit

De kinderrechtencommissaris benadrukt het belang van contact tussen broers en zussen in de jeugdhulp. Het wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, in verband met de persoonlijke banden tussen broers en zussen (*Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 0780/001) wil dat broers en zussen tijdens een echtscheiding of bij uithuisplaatsing zo veel mogelijk kunnen samenblijven. Er is recent twijfel gerezen over dit wetsvoorstel omdat de vrees ontstaat dat de verplichting om broers en zussen samen te houden, ertoe kan leiden dat ze minder snel worden opgenomen omdat geen enkele voorziening plaats heeft voor alle broers en zussen. De kansen op pleegzorg zouden daardoor ook afnemen. Caroline Vrijens wil deze vrees nuanceren. Het KRC heeft meegewerkt aan dit wetsvoorstel, dat een belangrijke stap vooruit betekent. Het garandeert minderjarigen eveneens een rechtstreekse ingang naar een rechter. Eenmaal goedgekeurd, zal de Vlaamse jeugdhulp zich daarop moeten organiseren. Het wetsvoorstel bepaalt uitdrukkelijk dat er van de verplichting kan worden afgeweken als dat in het belang is van het kind of de jongere. Het wetsvoorstel biedt de kans om verder werk te maken van gezinshuizen naar Nederlands voorbeeld: kleine familiale settings waar kinderen en jongeren worden opgevangen in een warme context die hard lijkt op pleegzorg. Ze werken met professionele pleegouders. Gezinshuizen bieden de mogelijkheid om broers en zussen samen op te vangen.

Er zijn geregeld meldingen over pleegzorg, meer bepaald over een verstoorde relatie tussen pleeggezin en biologische ouders waardoor het pleegkind in een CKG terecht komt. Dat de zorg wordt onderbroken is nefast voor het betrokken pleegkind. Pleegzorgdiensten moeten ondersteuning bieden zodat pleegplaatsingen optimaal verlopen.

CLB-medewerkers of brugfiguren op school uiten vaak hun bezorgdheid omdat kinderen en jongeren niet snel genoeg geholpen worden in de jeugdhulp. De brug tussen school en jeugdhulp blijft belangrijk.

Straatkinderen zijn allicht de meest kwetsbare doelgroep. Ze leven op straat en zijn vaak afkomstig uit Noord-Afrika. Het KRC heeft daarover na overleg met alle betrokken sectoren een advies geformuleerd. Er zijn gesprekken gepland met de bevoegde federale ministers.

11.3. Rechten in het gezin

Het KRC werkt aan een project rond hoorrecht voor kinderen in een verblijfs- of omgangsregeling omdat hun ouders scheiden. Er zijn gesprekken gevoerd met tal van kinderen en jongeren, en met familierechters. De belangrijkste partners zijn de Gezinsbond, de Orde van Vlaamse Balies en de UHasselt. In de loop van 2021 zal hierover een studiedag georganiseerd worden.

Contact tussen ouders, grootouders en de (klein)kinderen lag moeilijk tijdens de lockdown. Daarnaast zijn er meldingen over de wachttijden voor de bezoekenruimtes. Dit loopt niet overal even vlot.

II. Vragen van de leden

1. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls vindt het evenwicht tussen jongeren, kinderen, ouders, hulpverleners en sectoren belangrijk om tot oplossingen te komen in het belang van kinderen en jongeren. Waar dat nodig is, stelt het KRC dat wel degelijk aan de kaak.

Een derde van de 1128 meldingen ging specifiek over corona. Hebben de andere thema's aan belang verloren of was er gewoonweg minder aandacht voor? Kan hieruit worden besloten dat het zonder de coronapandemie goed zou gaan op welzijnsvlak?

Een school is ook een plaats waar kinderen terechtkunnen met hun verhaal. Kan hetzelfde worden gezegd over de noodopvang tijdens de lockdown? Wie in een van de essentiële sectoren werkte, kon zijn kinderen naar de opvang sturen tijdens de lockdown. Heeft het KRC daarover meldingen ontvangen van ouders uit niet-essentiële sectoren? Zijn er meldingen ontvangen over de organisatie van de noodopvang?

Hoe ziet het KRC de informele communicatie tussen ouders, kindbegeleiders en organisatoren om ouders beter te betrekken? Hoe kan daarop worden ingezet?

Het KRC heeft al meermaals opgeroepen scholen niet collectief te sluiten.

Het is wachten op de evaluatie van het Groeipakket. Dezelfde regels moeten gelden voor kinderen die worden opgevangen door Vlaamse of federale instanties. Ontvangt het KRC meldingen over de toekenning van het Groeipakket en de toeslagen? Hoe evolueert het aantal meldingen?

Recent publiceerde Het Laatste Nieuws een artikelenreeks over de integriteit van kinderen in de voorschoolse kinderopvang. Ouders maakten zich ernstige zorgen over de lichamelijke en geestelijke integriteit van hun kinderen. Kan het KRC uit de ontvangen meldingen vaststellen dat het verkeerd loopt bij het agentschap Opgroeien? Of is dit thema niet op de radar verschenen?

2. Vragen van Hannes Anaf

Hannes Anaf vraagt de kinderrechtencommissaris in te gaan op de artikelenreeks van Het Laatste Nieuws.

Tijdens de eerste lockdown is onvoldoende rekening gehouden met kinderen en jongeren. Op een bepaald moment waren alle speelpleinen afgesloten en was buitenspelen in een park niet toegestaan. Het recht op spel is zwaar in het gedrang gekomen. Het KRC heeft daar een belangrijke rol in gespeeld met de bevraging. In het Vlaams Parlement zijn over de partijgrenzen heen initiatieven genomen. Uiteindelijk is er beterschap gekomen. De spreker is ervan overtuigd dat het nooit meer

zo ver zal komen, al illustreert een recent voorval in de provincie West-Vlaanderen dat er blijvend gewaakt moet worden over het recht op spel. Gouverneurs – die een zekere morele druk kunnen uitoefenen – gaven de lokale besturen geregeld de raad inzake binnensporten en -activiteiten voor -13-jarigen voorzichtiger te zijn dan de opgelegde richtlijnen. De richtlijnen staan dergelijke noodmaatregelen slechts in uitzonderlijke situaties toe. Heeft het KRC contact gehad met de gouverneurs over het recht op spel?

3. Vragen van Freya Van den Bossche

Freya Van den Bossche beaamt dat kinderen met complexe problematieken vaak nergens terecht kunnen omdat sectoren naar elkaar doorverwijzen. Zou het zinvol zijn één iemand eindverantwoordelijke te maken? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat kinderen die eigenlijk op meerdere plaatsen geholpen kunnen worden vanwege uiteenlopende problematieken en de context waarin ze leven, uiteindelijk ook ergens terecht kunnen?

Broers en zussen verplicht samenhouden vormt geen drempel voor opname in een voorziening. Wel is het zo dat voorzieningen thans op basis van rigide regels bepalen wie aan de beurt komt. Kinderen worden niet altijd op hetzelfde moment aangemeld. Er is de volgorde van de wachtlijst. Moeten de regels van de toegangspoort niet wijzigen? Is er geen behoefte aan extra flexibiliteit zodat ten behoeve van het welzijn en het belang van de kinderen kan worden afgeweken van de toewijzingsregels? Nog in dit verband steunt Freya Van den Bossche het voorstel om gezinshuizen hiervoor in te zetten.

Heeft de kinderrechtencommissaris de indruk dat er voldoende gebeurt bij een melding over (fysiek) geweld in een gezin? Als (fysiek) geweld in een gezin al wordt opgemerkt, krijgen kinderen niet altijd de hulp en bescherming waar ze recht op hebben. De context wordt niet altijd verplicht om in een traject richting beterschap te stappen. Een mondelinge bereidheid om mee te werken, lijkt vaak te volstaan.

Krijgen koppels (en hun kinderen) die in een moeilijke scheiding zijn verwickeld voldoende hulp zodat er minder spanningen zijn tussen de ex-partners en in het gezin? Freya Van den Bossche is van oordeel dat er weinig hulp beschikbaar is aan een haalbare prijs. Het gaat immers niet altijd om mensen die op de private markt terecht kunnen. Nochtans spruiten de problemen die kinderen ervaren vaak voort uit de problemen tussen de ouders.

Kunnen kinderen die door de familierechter gehoord worden, in vrijheid spreken? Kinderen zijn loyaal aan hun beide ouders. Bij gebrek aan vergelijk tussen de ouders worden hun kinderen in principe in gelijke mate aan beide ouders toegewezen. Is dat de aangewezen regeling voor kinderen van ex-partners die op gespannen voet staan met elkaar?

4. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele maakt zich zorgen over de toename van geweld in gezinnen en wil vernemen hoe dat kan worden aangepakt, want op hulp is het vanwege de wachtlijsten lang wachten. Wat is voor kinderen de aangewezen plaats om te melden dat ze thuis slachtoffer zijn van geweld? Kinderen hebben vaak een vertrouwensrelatie met hun school, wat bewijst dat het belangrijk is om scholen zo lang mogelijk open te houden. Vinden kinderen gemakkelijk hun weg naar de OverKophuizen, TEJO of het JAC? Zijn er drempels?

De VK's steunen de hulplijn en de website nupraatikerover.be. Er zijn tijdelijk extra middelen vrijgemaakt om dat aanbod uit te bouwen. Hoe breed zou dit hulp-

verleningsaanbod moeten zijn? Hoe wordt het best uitgebouwd? Hoe kan het structureel verankerd worden? Vinden kinderen er hun weg? Zijn er nog drempels?

Als scholen openblijven, hebben kinderen een ander kader dan thuis om te functioneren, hulp te vragen of te spelen met vrienden. Moet er daarnaast geen werk worden gemaakt van extra open (speel)ruimte? Voor kinderen van de middelbare school is ook de jeugdbeweging weggefallen. Er staan op dit ogenblik veel vaak grote gebouwen leeg waar kinderen op een veilige manier jong kunnen zijn tijdens deze crisis.

5. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers herinnert aan het belangrijke thema om de stem van kinderen en jongeren te horen. Voor het KRC is het evenmin evident om de stem van kinderen en jongeren op te pikken. Uit de cijfers blijkt bijvoorbeeld dat het voornamelijk meerderjarigen zijn die contact opnemen met de Klachtenlijn. Hoe ervaart het KRC dat zelf? Wat was het effect van de bekendmakingscampagnes? Wordt er naar andere manieren gezocht om meer input te krijgen van kinderen en jongeren? Bij haar aantreden is de kinderrechtencommissaris van start gegaan met het project Caroline luistert. Is dat geëvalueerd? Heeft het geleid tot een versterking van de werking? Heeft de stem van kinderen en jongeren hierdoor aan kracht gewonnen?

Veel van wat is gemeld, is aan bod gekomen in de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid en in het vijfjaarlijks rapport van de Vlaamse Regering over de evaluatie van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 381/1).

Is het nuttig de kindreflex verder te versterken en uit te rollen op andere plaatsen zoals scholen of politiediensten? Thans wordt de kindreflex voornamelijk toegepast in het beleidsdomein Welzijn. Vaak rijst de vraag hoe de CLB's moeten omgaan met bepaalde vaststellingen. De samenwerking tussen verschillende actoren kan nog beter.

Op Vlaams niveau kunnen ook een aantal stappen worden gezet om broers en zussen samen op te vangen. Niet zozeer door hen altijd verplicht samen te plaatsen maar wel door in de eerste plaats te luisteren naar wat ze zelf willen. Er kan bijvoorbeeld verankerd worden dat een rechter altijd eerst nagaat of kinderen dat zelf willen. Bij tegenindicaties kan een motiveringsplicht gelden. Gezinshuizen spelen op dit vlak een grote rol.

De rechtsingang van minderjarigen verdient nuancering. Kinderen en jongeren mogen niet worden opgezet om procedures te voeren. In een aantal uitzonderingsgevallen kan het zinvol zijn dat kinderen en jongeren zelf naar de rechter kunnen stappen. Grootouders kunnen vragen om contact te hebben met hun kleinkinderen maar omgekeerd kan dat bijvoorbeeld niet.

Kinderen die geconfronteerd worden met een gezinsbreuk is een thema dat de spreekster na aan het hart ligt. Veel ouders gaan daar op een goede manier mee om door samen met de kinderen goede oplossingen te zoeken en afspraken te maken. Bij vechtscheidingen geniet een bemiddelde oplossing de voorkeur op procederen. Het KRC pleit in dat kader voor een ouderschapsplan. CD&V is daar eveneens voorstander van. De vraag is evenwel hoe dat geïmplementeerd kan worden.

6. Vragen van Suzy Wouters

Suzy Wouters zegt dat het vanaf het begin van de lockdown duidelijk was dat de strenge maatregelen zouden doorwegen op kinderen en jongeren. In de coronabevraging, die kinderen en jongeren alsnog een stem gaf, kwamen alle problemen

duidelijk naar boven. Haar dankbaarheid gaat uit naar elke inspanning om kinderen en jongeren zo goed mogelijk te ondersteunen. Het KRC heeft concrete aanbevelingen geformuleerd tijdens de coronacrisis. Ook in het Vlaams Parlement kregen jongeren aandacht. Het Vlaams Belang heeft niet op dit jaarverslag gewacht om talrijke vragen te stellen over belangrijke thema's als de wachtlijsten voor de behandeling van eetstoornissen, de geestelijke gezondheidszorg of het recht op een vertrouwenspersoon.

Tijdens de coronacrisis zijn veel jongeren die in een residentiële voorziening verbleven naar huis gestuurd mits dat als veilig werd beoordeeld. De weggevallen hulpverlening werd met een digitaal aanbod gecompenseerd. Is het naar huis sturen van kinderen en jongeren geëvalueerd? Hoe staat het KRC daartegenover? Heeft het daarover meldingen ontvangen? Volstond het digitale aanbod?

7. Vragen van Lorin Parys

Lorin Parys is voorstander van het idee om broers en zussen die uit huis geplaatst worden, samen te houden. Dat is ook de reden waarom hij de gezinshuizen heeft geïntroduceerd; het is de oplossing om kinderen in een kleinschalige gezinscontext samen op te vangen. Er zijn op dit ogenblik evenwel nog niet voldoende gezinshuizen. Er loopt een proefproject. In de meerderheid, en allicht ook in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, is iedereen het erover eens dat dit de weg vooruit is. Daartegenover staat evenwel dat er thans nog onvoldoende plaats is in pleegzorg, gezinshuizen of voorzieningen om broers en zussen altijd samen op te vangen.

Het federale wetsvoorstel is evenwel een vals goed idee. De indiener zegt dat plaatsgebrek geen overweging mag zijn voor een rechter wanneer hij kinderen uit huis plaatst. Bij plaatsgebrek heeft een rechter bijgevolg nog maar één oplossing, namelijk kinderen langer in een onveilige thuissituatie laten tot er voldoende plaats is om broers en zussen samen op te nemen. N-VA heeft een tweede lezing gevraagd van dit wetsvoorstel om hieraan te verhelpen. Het agentschap Opgroeien heeft ook een negatief advies gegeven over dit wetsvoorstel omdat het in de praktijk niet uitvoerbaar is en omdat de angst bestaat dat kinderen op deze manier langer thuis zullen moeten blijven in een onveilige situatie.

Op basis van hetzelfde wetsvoorstel zouden -12-jarigen zelf naar de rechter kunnen stappen om dit recht af te dwingen. Omdat zijn talrijke vragen onbeantwoord blijven, is Lorin Parys daar geen voorstander van. Daarnaast is er het principiële bezwaar dat als een -12-jarige bekwaam is om een rechter te vorderen in een dergelijke zaak, die dat eigenlijk ook moet zijn in alle andere zaken. Lorin Parys is van oordeel dat -12-jarigen daarvoor te jong zijn. Ze moeten wel hoorrecht hebben, gebaseerd op de inschatting van hun maturiteit door een rechter. Daarnaast zijn er praktische bezwaren. Hoe zal een kind in een onveilige thuissituatie dat recht afdwingen? Moeten de ouders de advocaat betalen? Heeft een kind recht op een pro-Deoadvocaat? Moet een kind zich tot een leerkracht wenden om dit recht af te dwingen? Dit klinkt sympathiek maar helpt volgens Lorin Parys niet om de rechten van kinderen te vrijwaren.

Lorin Parys is er voorstander van dat niet-dringende medische ingrepen worden uitgesteld tot een kind oud genoeg is om geïnformeerde instemming te geven. Hij geeft het voorbeeld van een pleegkind dat van een van de ouders een besnijdenis moet ondergaan. Zal het voorstel om voor elk kind afzonderlijk na te gaan of het in staat is geïnformeerde instemming te verlenen, niet tot willekeur leiden?

Het debat over seksregistratie in de geboortekte en op de identiteitskaart is interessant. Welk standpunt neemt het KRC daarover in?

Patiëntenrechten zijn een federale materie. De wetgeving bepaalt dat minderjarigen bekwaam zijn om hun situatie te beoordelen en dat toestemming van beide ouders niet nodig is. Hulpverleners zijn daarvan echter nog onvoldoende op de hoogte. Het is belangrijk dat de eerstelijnspsychologische functie en de geestelijke gezondheidszorg, die wel Vlaamse bevoegdheden zijn, daarover geïnformeerd worden. Wordt de brochure van het KRC daarover nog gebruikt? Volstaat de brochure om de wetgeving te interpreteren?

Elk kind heeft recht op toegankelijke en laagdrempelige jeugdhulpverlening. Hoe kan de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, dat een kluwen is, eenduidiger en eenvoudiger georganiseerd worden?

De wachtlijsten in de jeugdhulp dalen licht. Er is flink geïnvesteerd in 1Gezin1Plan. Moet dat niet stilaan tot effecten leiden? De wachtlijsten zouden positief moeten evolueren.

De bereikbaarheid en toegankelijkheid van consulenten en OCJ's vormen een probleem. Wat moet er gebeuren zodat consulenten meer tijd kunnen vrijmaken voor kinderen en jongeren? Zijn er administratieve taken die weggelaten kunnen worden? Zijn er zaken die anders uitgevoerd kunnen worden? Hoe kan er voor extra capaciteit gezorgd worden?

Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen – vooral de 16- en 17-jarigen – werden tijdens de lockdown tot begin mei 2020 opvang ontzegd door Fedasil. Is er inmiddels wel voldoende opvangcapaciteit voor deze groep? Hoe staat het KRC tegenover de nieuwe opvangplaatsen bij Minor-Ndako?

Een kindtoets bij de politiediensten is een goede zaak. Zullen het KRC en de Vlaamse overheid betrokken worden bij de uitwerking ervan?

Wat zijn de eerste bevindingen van het KRC bij de uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht? Zijn er knelpunten die moeten worden weggewerkt?

Is het aantal meldingen van jongeren over geweld of andere zaken waarmee ze worstelen nog steeds hoger dan voorheen?

De aangekondigde studiedag over het hoorrecht is een goed initiatief. Zijn de resultaten van de enquête daarover al bekend?

8. Vragen van Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin vraagt of de kinderrechtencommissaris voorstander is van een uitbreiding van de mondkemperplicht in lagere scholen om de Britse variant uit de scholen te houden.

III. Antwoord van het Kinderrechtencommissariaat

Caroline Vrijens bevestigt dat de noodopvang tijdens de lockdown niet hetzelfde was als een volwaardig open school. Zodra het kabinet van de minister van Onderwijs met de onderwijskoepels en -vakbonden overleg pleegde over de lockdown, heeft het KRC zijn bezorgdheid over kinderen die het thuis moeilijk hebben, kenbaar gemaakt. Er is voor gepleit om kinderen wiens ouders geen essentieel beroep uitoefenen maar die in een moeilijke thuissituatie leven, in de interne richtlijnen toch te beschouwen als een doelgroep voor de noodopvang van de lagere scholen en de kleuterscholen. De kabinetschef van minister Weyts heeft daar onmiddellijk bevestigend op gereageerd maar vanop het terrein kwam meermaals de melding dat die

kinderen niet vaak naar de noodopvang kwamen. Wat daarin een rol speelde, is dat de angst om besmet te raken en ziek te worden hoger lag bij kinderen in een kwetsbare situatie.

De kinderrechtencommissaris spreekt zich niet uit over de organisatie van de noodopvang omdat ze die niet geanalyseerd heeft. Ouders signaleerden al eens dat het lang wachten was voor hun kinderen. Het gaat evenwel niet op scholen met de vinger te wijzen, omdat ze alles heel snel moesten organiseren. Tijdens de eerste lockdown heeft iedereen bijvoorbeeld geleerd om samen met actoren uit de vrije tijd van de kinderen werk te maken van een zinnigere noodopvang.

De richtlijnen hadden een grote impact op het recht op spel. Het KRC heeft recent een standpunt opgesteld over het recht op spel voor -12-jarigen. Met dat standpunt richt het KRC zich in de eerste plaats tot de lokale besturen met de vraag vrijetijdsactiviteiten voor -12-jarigen toe te staan zo lang er geen uitbraken zijn. Het standpunt zal worden bezorgd aan de gouverneurs met het voorstel hierover in overleg te treden. Voor +12-jarigen zijn vrijetijdsactiviteiten niet toegestaan. Dat die groep geen uitlaatklep meer heeft, baart grote zorgen.

Of het digitale aanbod voor jongeren die vanuit de voorzieningen naar huis zijn gestuurd, geëvalueerd wordt, moet worden nagegaan bij het agentschap Opgroeien. Het KRC zal dat volgen omdat die evaluatie belangrijk en noodzakelijk is. Allicht kan men ondertussen bijvoorbeeld al inschatten in welke situaties digitale hulpverlening geen alternatief biedt. Het is belangrijk die lessen vast te leggen voor de toekomst.

De Britse variant is in opmars, wat de vraag doet rijzen of de mondkemperplicht moet worden uitgebreid. Samen met de Vlaamse Jeugdraad vraagt het KRC om de mondkemperplicht niet uit te breiden tot de basisscholen, tenzij bij een uitbraak. Mondmaskers zorgen voor extra stress. Kinderen en leerkrachten kunnen non-verbale signalen niet meer opvangen. Als de Britse variant ertoe leidt dat opnieuw wordt overwogen om scholen te sluiten, zal het KRC ervoor pleiten scholen open te houden, desnoods met een mondkemper.

Zowel +12-jarigen als -12-jarigen hebben open ruimte nodig om elkaar te kunnen ontmoeten. Het KRC pleit er al langer voor om kinderen en jongeren een uitlaatklep te garanderen. Voor kinderen is spelen een basisbehoefte. Dat jongeren die volop ontwikkelen en afstand nemen van ouders en thuis, leeftijdsgenoten niet ongedwongen kunnen ontmoeten, wordt als een gemis ervaren. VVSG, De Ambrassade of Bataljong zijn goed geplaatst om samen met de lokale besturen creatief naar veilige oplossingen te zoeken. Caroline Vrijens roept op tot verzet tegen de gemakkelijksoplossing.

Het KRC is tevreden over de uitrol van de kindreflex, en zorgt voor de nodige steun wanneer het daartoe in de gelegenheid wordt gesteld. In een volgende fase zal de kindreflex nog ruimer uitgerold worden in het onderwijs, de kinderopvang of de politie.

De kindreflex gaat na of een kind of jongere zich in een gevaarlijke situatie bevindt, en geeft aan hoe het gesprek hierover kan worden aangegaan. De kindtoets creëert bewustzijn bij beleidsmakers en terreinorganisaties zodat hun beslissingen wel degelijk in het belang zijn van kinderen en jongeren. Het KRC overlegt met de federale politie over hoe agenten tijdens interventies rekening kunnen houden met kinderrechten. Wat als er kinderen aanwezig zijn tijdens een huiszoeking? Wat als ouders moeten worden opgepakt in het bijzijn van hun kinderen?

De vraag of er genoeg gebeurt bij meldingen over intrafamiliaal geweld is heel relevant maar moeilijk beantwoordbaar. Het KRC is hierover in dialoog met

terreinorganisaties. Mogelijks is het aangewezen hier wetenschappelijk onderzoek naar te voeren.

Het KRC krijgt geregeld meldingen van mensen die ongerust zijn over de situatie van een kind of een jongere. Het KRC is geen hulpverlener en kan daarover niet in dialoog gaan. Deze melders worden daarom doorverwezen naar bijvoorbeeld 1712, telkens met de vraag opnieuw contact op te nemen als ze de indruk krijgen dat er niet wordt opgetreden.

Scholen zijn (meer dan de noodopvang) een plaats waar kinderen en jongeren hulp vragen aan een leerkracht of CLB-medewerker met wie ze een vertrouwensband hebben. Scholen moeten openblijven om leerachterstand te vermijden maar ook voor kwetsbare kinderen die mogelijks met geweld geconfronteerd worden.

De vragen die gesteld zijn over 1712 en Awel zijn relevant. Het KRC heeft evenwel geen uitgebreid onderzoek gedaan naar eventuele drempels of vereiste uitbreidingen. Voor een wetenschappelijk gefundeerde analyse zijn andere instanties aangewezen. Het KRC heeft indicaties op basis van wat ouders en kinderen vertellen. Awel en 1712 melden een stijging van de meldingen. Of de capaciteitsuitbreiding voor de hulplijnen volstaat, is niet geanalyseerd.

De vraag of er voldoende bemiddelingsaanbod is voor echtscheidingen is terecht. Het is belangrijk erop te wijzen dat de bemiddelingsprocedure duur is. Het KRC pleit absoluut voor bemiddeling maar beseft dat beide partijen zich daartoe bereid moeten verklaren. Bij een scheiding is er vaak aandacht voor de kinderen maar ouders die psychologische ondersteuning zoeken voor hun kinderen komen vaak op een wachtlijst terecht. Er moet worden ingezet op het inkorten van die wachtlijsten. Het ouderschapsplan moet in de eerste plaats worden bekendgemaakt bij bemiddelaars en advocaten.

Er waren recent persberichten over de kinderopvang. Daar wordt geen melding van gemaakt in het jaarverslag omdat die persberichten van latere datum zijn. Het KRC heeft de afgelopen jaren een achttal gelijklopende klachten ontvangen. De klagers zijn doorverwezen naar de Klachtenlijn van Kind en Gezin. Wie niet tot een oplossing komt met die dienst, wordt doorverwezen naar de ombudsman. Het KRC ontvangt soms de melding dat de handhaving niet strikt genoeg is en te traag verloopt. Het KRC plant overleg met het kabinet van Vlaams minister Wouter Beke en met Kind en Gezin. Dit thema is intern besproken met een aantal experts.

Het KRC bereidt een standpunt voor over jongensbesnijdenis. Dit delicate thema raakt aan de godsdienstvrijheid. Vanuit het perspectief van de kinderrechten primeert de fysieke integriteit van het kind. Elke aanslag op de fysieke integriteit – bij jongensbesnijdenis en bij intersekse – wordt bij voorkeur uitgesteld tot de jongeren zelf kunnen toestemmen. Zeven jaar is jong om in te stemmen met jongensbesnijdenis, en al zeker in een context die op het belang daarvan wijst voor het volwassen worden. Het KRC zal in het standpunt pleiten voor dialoog, sensibiliseren van ouders en een wachttijd om urologen de kans te geven te informeren.

Bij intersekse pleit het KRC voor voorzichtigheid bij de geboorteregistratie. Goede buitenlandse voorbeelden moeten worden bestudeerd.

De brochure over de rechten van minderjarigen als patiënt is enkele jaren geleden opgesteld maar blijkt soms nog onvoldoende gekend. Het wordt vaak heel restrictief bekeken. Het is niet zo dat beide ouders akkoord moeten gaan met een tussenkomst of therapie.

De consultants van bepaalde administratieve taken ontlasten, biedt hun mogelijk de kans om meer tijd te besteden aan hun cliënten. Het komt het agentschap Opgroeien toe om die analyse te maken.

Het KRC ontvangt niet massaal veel meldingen over opvangtekort voor minderjarige niet-begeleide vluchtelingen. Die groep is tijdens de coronacrisis in een precitaire situatie terechtgekomen omdat alle aanmeldpunten maanden gesloten waren. Inmiddels zijn die diensten opnieuw bereikbaar. Het KRC volgt dit op.

Het is nog te vroeg om al de impact te merken van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. Veel zaken moeten nog uitgerold worden.

Een eindverantwoordelijke voor het traject van kinderen en jongeren in de jeugdhulp als met verschillende sectoren wordt gewerkt, kan een goede oplossing zijn. Een trajectbegeleider hoeft niet persoonlijk verantwoordelijk te zijn maar kan aan de alarmbel trekken bij een blokkering.

Er is veel geïnvesteerd in 1Gezin1Plan. Met de huidige ombudsploeg kan het KRC geen analyse maken van alle meldingen. Het is evenmin een wetenschappelijke instantie, en kan daardoor geen valide uitspraak doen over de effecten van die investering. Caroline Vrijens pleit voor een wetenschappelijk onderbouwde analyse op basis van objectieve data en niet van toevallig gesignaleerde knelpunten.

Het KRC is er voor kinderen en jongeren maar vaak zijn het volwassenen die de weg vinden. Op zich is dat niet vreemd voor een tweedelijnsinstantie. Jongeren komen in de eerste plaats bij laagdrempelige eerstelijnsdiensten als CLBch@t of Awel terecht. Pas als het daar vastloopt, kan het KRC proberen de situatie op te lossen. Het KRC organiseert uiteraard campagnes, blijft zoeken hoe het zich het best positioneert maar probeert ook actief te zijn waar het de grootste meerwaarde biedt. Er wordt vaak overlegd met eerstelijnsorganisaties om de samenwerking te optimaliseren, zodat alle meldingen vlot op de aangewezen plaats terechtkomen. Het project Caroline luistert is even 'on hold' gezet door de coronacrisis. In januari en februari 2021 gaat de kinderrechtencommissaris het gesprek aan met een aantal middelbare scholen en vrijetijdsorganisaties. Er wordt nagedacht over een ambassadeursproject.

Er is met tal van kinderen en jongeren en met de Gezinsbond gesproken over hun spreekrecht in een gerechtelijke procedure. Op die manier wil het KRC vernemen hoe de geldende regeling loopt, of familierechters ondersteuning nodig hebben, of kinderen en jongeren vrijuit kunnen spreken of geïntimideerd worden, en hoe dat in de toekomst beter georganiseerd kan worden.

Een deel van de 1128 meldingen ging over corona. Caroline Vrijens denkt niet dat er over andere thema's minder meldingen waren in 2020. Corona was heel vaak verweven in de melding. Kinderen die gepest worden, waren blij met de schoolsluiting, wat ook effect heeft op de meldingen. Er waren veel betwistingen van schoolresultaten. Veel signalen gingen niet over één bepaalde jongere maar over de impact van de richtlijnen op jongeren en kinderen. Meldingen van ongeruste burgers zijn anders uitzonderlijk.

Caroline Vrijens beaamt dat de uitspraak over plaatsgebrek in de discussie over het samen plaatsen van broers en zussen genuanceerd moet worden. Voor het KRC mag dat geen beletsel vormen omdat het belang van het kind primeert en het bijgevolg niet in een onveilige situatie mag worden gelaten. De verduidelijking van Lorin Parys is nuttig. Het KRC plant overleg met de indieners van het wetsvoorstel om na te gaan of een aantal zaken anders geformuleerd moet worden om ongewenste neveneffecten te vermijden. Het is belangrijk dat kinderen en jongeren in

contact kunnen blijven met een broer of zus want wanneer ze de jeugdhulp verlaten, staan ze er de facto vaak alleen voor.

Caroline Vrijens relateert de opmerking over tegenindicaties. Sensibilisering moet tot een mindshift leiden. In gezinnen waar geweld plaatsvond, zijn alle kinderen slachtoffer. Er zijn hulpverleners gespecialiseerd in het herstellen van de relatie tussen broers en zussen. Als er tegenindicaties zijn, zal een rechter die analyseren.

De toegangspoort tot de jeugdhulp hanteert rigide regels en procedures omdat er een gigantische druk is op het aanbod. Er moet goed worden geanalyseerd welke dossiers prioritair zijn. De rigide regels bevatten een voorrangregeling bij migratie naar een andere voorziening waar al een broer of een zus verblijft. Het verdient aanbeveling de regels te analyseren en het aanbod anders te organiseren om ervoor te zorgen dat broers en zussen vaker samen worden opgevangen.

Dominique Van Den Akker, adviseur Klachtenlijn, heeft geen eenduidig antwoord op de vragen over echtscheidingen. Scheiding is al van bij de oprichting van het KRC een moeilijk thema. Het is een complexe problematiek die voornamelijk rond menselijke aspecten draait. Voormalige echtelieden kiezen vaak te snel voor een gerechtelijke procedure nog voor ze bemiddeling of een ouderschapsplan hebben overwogen. Wie daar wel voor opteert, is vaak al op goede weg en klopt doorgaans niet bij het KRC aan. Het KRC wordt geconfronteerd met lange procedures van mensen die met getrokken messen tegenover elkaar staan. Daarom wordt er jaarlijks uitdrukkelijk op gewezen dat ook in dergelijke situaties het kind centraal moet staan en primeren op de belangen van de ouders.

Veel conflicten blijven bestaan omdat de juridische conflicten lang duren, wat zwaar doorweegt op het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen. De vraag blijft of een juridische procedure antwoord kan bieden op de houding en gedragingen van ouders. Het KRC vraagt daarom in te zetten op het voortraject en bemiddeling, zodat ouders gezamenlijke afspraken kunnen maken over en in het belang van hun kinderen.

Er is allicht geen gebrek aan bemiddelingsaanbod. Er wordt onvoldoende van gebruikgemaakt. Voor veel betrokkenen is het te duur. Men kan terecht bij het CAW maar het probleem daarmee is de vrijwilligheid. In essentie moet er eerst voor worden gezorgd dat mensen bemiddelen alvorens een gerechtelijke procedure te starten.

Sofie Van Rumst, beleidsadviseur, ziet wel een capaciteitsprobleem voor ouders die in een vechtscheiding verwickeld zijn. Rechters kunnen ex-partners aanbevelen een programma als Kinderen uit de knel te volgen, dat hun leert anders met elkaar en met de kinderen om te gaan. Het probleem is dat er naast Kinderen uit de knel weinig andere gepaste hulpverlening is. Het programma kampt met lange wachtlijsten, wordt niet in elke regio georganiseerd en legt de belangrijke voorwaarde op dat ouders de gerechtelijke procedure tijdelijk 'on hold' moeten zetten. Gecombineerd met de wachttijd dreigt zo telkens veel tijd verloren te gaan.

Zonder vooruit te willen lopen op de resultaten van het onderzoek naar het hoorrecht, wijst Sofie Van Rumst op grote regionale verschillen. Elke rechter past dit recht op zijn manier toe. Zo maakt niet elke rechter een verslag op van het gesprek.

De totstandkoming en de implementatie van de wet op het gelijkmatig verdeeld verblijf waren noodzakelijk en belangrijk. Vaders komen in belangrijkere mate in beeld bij het bepalen van de verblijfsregeling. Desondanks blijft het belangrijk om een regeling te maken op maat van het kind. Geen enkele situatie is gelijk, maar op basis van de rechtspraak zijn criteria ontwikkeld voor het opleggen van een gelijkmatig verdeeld verblijf. Ook op dit vlak zijn er grote regionale verschillen. Het

zou goed zijn deze wet en de evolutie van de rechtspraak in detail te laten bekijken door een werkgroep met het oog op een eventuele bijsturing van de regelgeving.

Als kinderen worden gehoord door een justitieassistent, bijvoorbeeld in het kader van een maatschappelijk onderzoek, hebben ze meer het gevoel dat ze hun verhaal kwijt kunnen. De wachttijd tot zes maanden voor een maatschappelijk onderzoek valt in dat opzicht te betreuren.

Het wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, in verband met de persoonlijke banden tussen broers en zussen is op tal van vlakken geamendeerd. Het algemene principe dat kinderen het recht hebben om niet van elkaar gescheiden te worden, is er met een amendement aan toegevoegd. De reden voor die toevoeging is het bekende capaciteitsprobleem. De indieners willen niet dat het principe van tafel wordt geveerd vanwege het capaciteitsprobleem. Sofie Van Rumst beschouwt het als een aanmoediging om op Vlaams niveau de jeugdhulp anders te organiseren, waardoor het in de toekomst gemakkelijker wordt om broers en zussen samen te houden bij een plaatsing. Het wetsvoorstel geldt niet alleen voor kinderen die uit huis worden geplaatst, maar ook bij echtscheidingen of nieuw samengestelde gezinnen. Het bewuste artikel bepaalt nog steeds dat een rechter altijd een andere beslissing kan nemen in het belang van het kind. Er kan altijd voor worden geopteerd om de kinderen toch afzonderlijk te plaatsen indien hun situatie dat vereist.

Voor de rechtsingang van -12-jarigen geldt dat ze over voldoende onderscheidingsvermogen beschikken en steeds door een raadsman worden bijgestaan. Het aantal keer dan een -12-jarige zelf een rechter zal vatten, zal beperkt blijven. De advocaat moet samen met zijn cliënt beslissen of het kind over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt. De advocaat beslist als eerste of het noodzakelijk is zich in naam van een kind tot een rechtbank te wenden. Er is een aantal bepalingen die dit recht nuanceren.

Lorin Parys pleit voor bijkomend overleg met het KRC over het bewuste wetsvoorstel.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Freya VAN DEN BOSSCHE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CKG	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
JAC	jongerenadviescentrum
KRC	Kinderrechtencommissariaat
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OCJ	ondersteuningscentrum jeugdzorg
TEJO	Therapeuten voor Jongeren
UHasselt	Universiteit Hasselt
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)